

Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL) thời gian qua đã có nhiều khởi sắc trong phong trào khởi nghiệp (start-up). Nhiều địa phương trong vùng đã bước đầu xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp và tạo thuận lợi cho các cá nhân, nhóm hay doanh nghiệp khởi nghiệp. Nhiều doanh nghiệp khởi nghiệp (startups) với công nghệ mới ra đời, gặt hái được thành công và ngày càng khẳng định vị thế cạnh tranh trong bối cảnh hội nhập kinh tế mang tính toàn cầu. Tuy nhiên, thực tế cho thấy, các startups phải vượt qua nhiều khó khăn, thử thách do các trở lực cả từ phía khách quan lẫn chủ quan nên kết quả khởi nghiệp đổi mới sáng tạo (KNĐMST) trong vùng còn rất hạn chế. Bài viết này, tác giả mong muốn chia sẻ thực trạng (KNĐMST) ĐBSCL thời gian qua và đề xuất giải pháp khả thi nhằm đẩy mạnh phát triển KNĐMST trong vùng một cách bền vững.

KHỞ NGHIỆP ĐỔI MỚI SÁNG TẠO ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG, THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

TS. Nguyễn Hồng Gấm, ThS Nguyễn Thị Ngọc Anh Trường CĐ KT-KT Cần Thơ

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Phong trào khởi nghiệp đã xuất hiện ở ĐBSCL từ rất sớm. Bắt đầu với Dự án Hỗ trợ phát triển của Đan Mạch (DANIDA) được triển khai từ năm 1999. Tiếp sau đó, làn sóng khởi nghiệp tại ĐBSCL đã không ngừng phát triển và từng bước nâng dần cả về số lượng lẫn chất lượng. Đóng góp nổi bật nhất có thể kể đến là Chương trình “Khởi sự doanh nghiệp, Tăng cường khả năng kinh doanh – Start and Improve Your Business” (SIYB) do VCCI phối hợp cùng Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO) khởi xướng được triển khai tại 43 tỉnh/thành trên cả nước, trong đó có 13 địa phương thuộc vùng ĐBSCL.

Là khu vực kinh tế nông nghiệp trọng điểm của quốc gia, hàng năm ĐBSCL đã đóng góp 18% GDP; 56% sản lượng lúa; 40% sản lượng thủy sản. Trong đó có 90% sản lượng gạo và 60% sản lượng thủy sản xuất khẩu hàng năm cho cả nước. Với tiềm năng, lợi thế to lớn như vậy, ĐBSCL chính là mảnh đất màu mỡ cho khởi nghiệp đặc biệt là KNĐMST ươm mầm và phát triển. Xuất phát từ nhận thức như vậy, các địa phương ở ĐBSCL đã ban hành nhiều chính sách, kế hoạch, chương trình hỗ trợ khởi nghiệp, đặc biệt là KNĐMST. Trên cơ sở đó, nhiều startups với công nghệ mới ra đời, gặt hái được thành công và ngày càng khẳng định vị thế cạnh tranh trong bối cảnh hội nhập kinh tế mang tính toàn cầu. Tuy nhiên, những kết quả đạt được thời gian qua chưa tương xứng với tiềm năng, thế mạnh của toàn vùng. Các startup còn gặp nhiều khó khăn do khách quan (môi trường khởi nghiệp) cũng như chủ quan (năng lực khởi nghiệp) dẫn đến hạn chế khả năng đổi mới và sáng tạo trong khởi nghiệp.

Bằng phương pháp tiếp cận lý thuyết, thu thập số liệu thứ cấp và khảo sát thực tế tại một số địa phương trong vùng, tác giả tiến hành phân tích thực trạng khởi nghiệp nói chung, KNĐMST nói riêng tại ĐBSCL thời gian qua, xác định nguyên nhân tồn tại, hạn chế để đề xuất một số hàm ý giải pháp nhằm đẩy mạnh phát triển KNĐMST trong vùng trong thời gian tới. Và đây cũng chính là mục tiêu chủ yếu của bài viết này.

2. THỰC TRẠNG KNĐMST Ở ĐBSCL THỜI GIAN QUA

2.1 Một số thành tựu KNĐMST ở ĐBSCL

2.1.1 Về thành quả khởi nghiệp

Theo đánh giá của Văn phòng “Đề án hỗ trợ hệ sinh thái KNĐMST quốc gia đến năm 2025” (Đề án 844), KNĐMST đang phát triển mạnh mẽ trên cả nước trong đó có ĐBSCL. Qua tổng hợp số liệu thống kê của các địa phương trong vùng sau 2 năm thực hiện NQ35/CP cho thấy, hiện ĐBSCL có gần 30.000 doanh nghiệp đang hoạt động, chiếm 7,7% tổng số doanh nghiệp cả nước và tăng trưởng bình quân hàng năm khoảng 10%. Trong đó, số doanh nghiệp thành lập mới ở khu vực tăng 12%, một số tỉnh vượt trội như Bến Tre tăng 28%, Hậu Giang 35%, Long An 16%, Đồng Tháp, Cần Thơ, Tiền Giang, Long An tăng 11%. Đây là một mức tăng trưởng khá về phát

triển doanh nghiệp so với một số vùng miền, những cam kết phát triển doanh nghiệp đều đạt và vượt trên 50% so với mục tiêu. Một số điển hình khởi nghiệp ở các địa phương trong vùng như sau:

BẾN TRE: Bến tre là một trong số ít địa phương trong vùng đi đầu trong KNĐMST với Chương trình hành động số 10 của Tỉnh ủy về “*Đồng khởi khởi nghiệp và phát triển doanh nghiệp tỉnh Bến Tre*”. Với phương châm “*năng động - sáng tạo*” trong thực hiện cùng với sự quyết tâm, nỗ lực của cả hệ thống chính trị từ tỉnh đến cơ sở, sự đồng thuận và tham gia của người dân, cộng đồng doanh nghiệp, chương trình đạt được nhiều kết quả quan trọng. Theo ông Phan Văn Mãi - Phó bí thư Thường trực Tỉnh ủy kiêm Chủ tịch Hội đồng Tư vấn khởi nghiệp và phát triển doanh nghiệp tỉnh thì, tính đến nay đã có 1.696 doanh nghiệp và 10.216 hộ kinh doanh cá thể và 44 hợp tác xã thành lập mới, nâng số hiện nay lên 3.912 doanh nghiệp, 46.423 hộ cá thể và 90 hợp tác xã. Có 387 ý tưởng/dự án khởi nghiệp được đề xuất, trong đó đã được chọn hỗ trợ trực tiếp cho 168 ý tưởng/dự án. Chương trình cũng đã hỗ trợ vốn 774 dự án/doanh nghiệp khởi nghiệp với tổng kinh phí khoảng 802 tỷ đồng từ các nguồn vốn như Quỹ đầu tư khởi nghiệp tỉnh, Quỹ khoa học và công nghệ, Quỹ hợp tác công tư của Dự án thích ứng biến đổi khí hậu ĐBSCL tại Bến Tre (AMD Bến Tre), nguồn vốn khuyến công, vốn vay ưu đãi của các ngân hàng thương mại, các nguồn vốn lồng ghép khác.

AN GIANG: An Giang đã triển khai Chương trình hỗ trợ phát triển KNĐMST tỉnh giai đoạn 2018 – 2025. Mục tiêu của Chương trình là xây dựng, vận hành Cổng thông tin KNĐMST, mạng lưới nhà đầu tư cá nhân, Quỹ Đầu tư mạo hiểm của tỉnh; Xây dựng, triển khai chương trình truyền thông về hoạt động KNĐMST, phổ biến, tuyên truyền các điển hình KNĐMST của tỉnh hàng năm; Tổ chức Ngày hội, phiên chợ, cuộc thi KNĐMST của tỉnh hàng năm; Hỗ trợ đào tạo, bồi dưỡng kỹ năng, kiến thức về KNĐMST cho ít nhất 30 huấn luyện viên, cán bộ phụ trách KNĐMST và 150 cá nhân, nhóm cá nhân, doanh nghiệp có ý tưởng, dự án KNĐMST, doanh nghiệp KNĐMST hàng năm; Hỗ trợ hình thành ít nhất 06 tổ chức hỗ trợ ươm tạo, phát triển, cung cấp dịch vụ, cơ sở vật chất - kỹ thuật, đầu tư, truyền thông cho KNĐMST; Hỗ trợ ít nhất 30 ý tưởng, dự án KNĐMST, 15 doanh nghiệp KNĐMST. Phấn đấu đến năm 2020 hỗ trợ hình thành ít nhất 03 tổ chức hỗ trợ ươm tạo, phát triển, cung cấp dịch vụ, cơ sở vật chất - kỹ thuật, đầu tư, truyền thông cho KNĐMST; 10 ý tưởng, dự án KNĐMST, 05 doanh nghiệp KNĐMST.

Trung tâm hỗ trợ thanh niên khởi nghiệp tỉnh cũng đã triển khai tập huấn Chuyên đề “*Tìm ý tưởng kinh doanh*”, từ đó giúp các bạn trẻ có thêm tinh thần, năng động tích cực để xây dựng một Dự án khởi nghiệp tham gia cuộc thi “*Ý tưởng sáng tạo khởi nghiệp*”. Đã có 50 ý tưởng khởi nghiệp từ các bạn trẻ trong tỉnh gửi về Ban Tổ chức cuộc thi, qua chấm chọn có 25 dự án vào vòng Chung kết, tuy là những con số khá khiêm tốn nhưng phần nào đã thể hiện tinh thần hăng hái, quyết tâm của các bạn trẻ. Điển hình cho những ý tưởng/dự án tham gia dự thi phải kể đến như: dự án “*Trồng chuối già kết hợp trồng rau, nuôi cá theo hướng an toàn và sản xuất*” của nhóm tác giả Nguyễn Ngọc Tú; Dự án “*Tinh dầu trái Chứ*” của nhóm tác giả Châu Hải Yến;...Cuộc thi “*Ý tưởng sáng tạo khởi nghiệp*” tỉnh An Giang lần I năm 2017 tạo động lực, khích lệ tinh thần khởi nghiệp trong thanh niên, giúp các bạn tự tin và tiếp tục sáng tạo.

ĐỒNG THÁP: Theo ông Nguyễn Văn Dương, Chủ tịch UBND tỉnh Đồng Tháp cho biết, năm 2017 tỉnh Đồng Tháp đã tổ chức nhiều hoạt động thúc đẩy khởi nghiệp, hỗ trợ vốn và tư vấn chính sách tín dụng, thành lập Trung tâm Hỗ trợ phát triển doanh nghiệp nhỏ, vừa và khởi nghiệp. Nhờ đó đã có 516 doanh nghiệp thành lập với tổng vốn đăng ký trên 3.100 tỷ đồng, nâng tổng số doanh nghiệp thực tế đang hoạt động lên 3.340 doanh nghiệp, tăng 91 doanh nghiệp so với năm 2016.

Các cấp bộ Đoàn - Hội trong toàn tỉnh đã thành lập được 8 câu lạc bộ khởi nghiệp cấp huyện; 2 câu lạc bộ Sáng tạo khởi nghiệp tỉnh và thanh niên với đặc sản Đồng Tháp; 162 câu lạc bộ thanh niên làm kinh tế; 210 tổ hợp tác, 1 hợp tác xã thanh niên, 1 trang trại thanh niên; ra mắt và đưa vào hoạt động Phòng hỗ trợ khởi nghiệp tại Trung tâm hoạt động Thanh thiếu nhi tỉnh với 5

chức năng chính: Huấn luyện – đào tạo; Không gian làm việc chung; Thư viện sách khởi nghiệp; Trung tâm trưng bày sản phẩm và kêu gọi đầu tư; Kết nối các nhà đầu tư với người khởi nghiệp... Tháng 3/2018, UBND tỉnh cũng ra mắt Trung tâm Hỗ trợ doanh nghiệp và khởi nghiệp trực thuộc Sở Kế hoạch và Đầu tư. Đây sẽ là nơi hỗ trợ khởi nghiệp, phát triển doanh nghiệp trên địa bàn; huy động nguồn lực của các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước để hỗ trợ hoạt động khởi nghiệp, phát triển doanh nghiệp; hỗ trợ cá nhân, doanh nghiệp, nhà đầu tư trong và ngoài nước gia nhập thị trường, đầu tư phát triển sản xuất, kinh doanh, hỗ trợ doanh nghiệp hoạt động trên địa bàn tỉnh,... Trước đó, tháng 5/2017, tỉnh đã hợp tác với Quỹ Khởi nghiệp Doanh nghiệp Khoa học và Công nghệ Việt Nam (SVF) để hỗ trợ các startups tại Đồng Tháp với ba hoạt động cốt lõi là khơi dậy đam mê khởi nghiệp bằng các hoạt động cộng đồng, tổ chức các khóa đào tạo về kỹ năng khởi nghiệp kinh doanh, kết nối startup với thị trường đầu vào và đầu ra nhằm tạo quan hệ cho các dự án.

CẦN THƠ: Vốn được xem là trung tâm kinh tế của vùng ĐBSCL, TP. Cần Thơ được nhận xét là có tinh thần khởi nghiệp rất cao, dựa trên những nền tảng thực và hoàn toàn có thể phát triển bền vững. Do vậy, từ năm 2016, Thành phố đã triển khai nhiều chương trình hỗ trợ khởi nghiệp về thủ tục hành chính, thuế, tiếp cận đất đai thuận lợi mà còn tiếp cận vốn vay ưu đãi và phát triển thị trường. Theo số liệu thống kê từ năm 2016 đến nay, hàng năm Thành phố có hơn 1.000 doanh nghiệp mới ra đời và dự kiến đến năm 2020, thành phố Cần Thơ sẽ trở thành trung tâm khởi nghiệp của vùng ĐBSCL.

Để đạt được mục tiêu trên, thành phố Cần Thơ đã ban hành Kế hoạch số 175/KH-UBND về “Hỗ trợ phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo TP Cần Thơ đến năm 2020, định hướng đến năm 2025. Kế hoạch được triển khai nhằm tạo môi trường thuận lợi để thúc đẩy, hỗ trợ quá trình hình thành và phát triển loại hình doanh nghiệp có khả năng tăng trưởng nhanh dựa trên khai thác tài sản trí tuệ, công nghệ, mô hình kinh doanh mới, góp phần phát triển hoàn thiện Hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo của thành phố. Kế hoạch 175/KH-UBND đã được UBND thành phố giao cho Sở Khoa học và Công nghệ chủ trì triển khai thực hiện.

Theo đó, năm 2018, Sở Khoa học và Công nghệ đã tổ chức và phối hợp tổ chức hơn 30 sự kiện, với các chủ đề: Hỗ trợ phát triển Hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo thành phố Cần Thơ đến năm 2020, định hướng đến năm 2025; Startup - Khởi nghiệp Đổi mới sáng tạo kinh nghiệm để thành công, Vai trò của vườn ươm trong việc hỗ trợ và thúc đẩy khởi nghiệp đổi mới sáng tạo, hoạt động cộng đồng công nghệ, hội thảo chủ đề mở, chương trình tập huấn Tâm thế khởi nghiệp đổi mới sáng tạo ... thu hút hơn 1.500 người tham dự. Thông qua các sự kiện đã cung cấp cho các tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp bộ công cụ, những kiến thức nền tảng, chuẩn mực về khởi nghiệp, khởi nghiệp đổi mới sáng tạo. Đồng thời đã kết nối các nguồn lực, thành phần trong hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo hình thành 02 Mạng lưới liên kết: Hệ sinh thái Khởi nghiệp đổi mới sáng tạo thành phố Cần Thơ – CanTho Startup Ecosystem với 09 thành viên; Mạng lưới Vườn ươm ĐBSCL với 07 thành viên để kết nối nguồn lực từ các cơ quan, viện, trường, cơ sở ươm tạo công nghệ, doanh nghiệp nhằm hỗ trợ, thúc đẩy hoạt động KNĐMST. Tập hợp được hơn 60 dự án khởi nghiệp có yếu tố sáng tạo của các cá nhân, nhóm cá nhân và doanh nghiệp trên địa bàn thành phố trong đó có nhiều dự án đã bắt đầu có sản phẩm và bắt đầu tiếp cận được thị trường để làm cơ sở cho việc lựa chọn hỗ trợ theo tinh thần Kế hoạch số 175.

VĨNH LONG: Vĩnh Long đã có những chủ trương, chính sách rộng mở đón nhận các ý tưởng mới và chương trình hành động cụ thể khuyến khích hoạt động khởi nghiệp sáng tạo. Năm 2016, UBND tỉnh đã có Quyết định số 3177/QĐ-UBND ban hành “Chương trình khởi nghiệp tỉnh Vĩnh Long giai đoạn 2016 – 2020” với mục tiêu là xây dựng và tạo lập môi trường thuận lợi cho khởi nghiệp, khuyến khích đẩy mạnh tinh thần khởi nghiệp, làm giàu trong quần chúng nhân dân; hỗ trợ phát triển doanh nghiệp bằng các chính sách, vườn ươm tạo và phát triển ý tưởng khởi nghiệp... Đến năm 2018, UBND Tỉnh cũng có Quyết định số 673 /QĐ-UBND, ban hành Kế hoạch

triển khai Đề án “*Hỗ trợ hệ sinh thái KNĐMST quốc gia đến năm 2025*”. Ngày 14 tháng 6 năm 2018 Tỉnh tiếp tục có Kế hoạch số 26/KH-UBND về thực hiện “*Chương trình Khởi nghiệp tỉnh Vĩnh Long năm 2018*”. Qua đó, đẩy mạnh thông tin tuyên truyền về Khởi nghiệp, các hoạt động khởi nghiệp đến với người dân, đặc biệt là học sinh, sinh viên.

Tính đến tháng 11/2017, Tỉnh cũng đã cấp giấy chứng nhận đăng ký thành lập mới 273 doanh nghiệp; phấn đấu đến cuối năm 2020 có 5.000 hộ kinh thành lập mới, trong đó khoảng 30% -35% hộ kinh doanh có hoạt động đổi mới sáng tạo; có 155 hợp tác xã, từ 5 đến 10 Liên hiệp hợp tác xã và trên 1.800 tổ hợp tác, đặc biệt là phát triển mới 1.500 doanh nghiệp, trong đó có khoảng 20% – 25% doanh nghiệp sản xuất công nghiệp, nông nghiệp thuộc khu vực nông thôn theo hướng áp dụng khoa học công nghệ vào sản xuất; mỗi năm tạo thêm việc làm mới khoảng 3.000 lao động.

Tóm lại, qua kết quả phân tích như trên có thể thấy rằng, hoạt động khởi nghiệp ở ĐBSCL mà điển hình là một số địa phương kể trên, đã có những thành công đáng kể. Số lượng và chất lượng của các startups cũng ngày càng được nâng cao, thể hiện ở số lượng các thương vụ đầu tư, số lượng vườn ươm, khu làm việc chung đã từng bước hình thành và phát triển. Nhiều địa phương ở ĐBSCL đã cố gắng xây dựng bước đầu hệ sinh thái khởi nghiệp và tạo thuận lợi cho các cá nhân, nhóm hay doanh nghiệp khởi nghiệp. Đó là việc ban hành nhiều chính sách, kế hoạch và chương trình hỗ trợ khởi nghiệp lập nghiệp và khởi nghiệp sáng tạo; tổ chức hội thảo, đào tạo, hình thành các cơ sở ươm tạo, không gian làm việc chung. Các đơn vị được xem là nòng cốt trong thúc đẩy khởi nghiệp ở địa phương như sở kế hoạch và đầu tư, sở khoa học - công nghệ, đoàn thanh niên, hội phụ nữ cùng với các trường cao đẳng, đại học, dạy nghề vào lĩnh vực này.

2.1.2 Hoạt động hỗ trợ khởi nghiệp

(1) **Các tổ chức hỗ trợ khởi nghiệp:** Tính đến nay, ĐBSCL đã có các tổ chức hỗ trợ như: Trung tâm ươm tạo Doanh nghiệp công nghệ trường Đại học Cần Thơ (CTBI), Vườn ươm Doanh nghiệp Sóc Trăng (SBI), Vườn ươm Doanh nghiệp Việt Nam – Hàn Quốc (KVIP). Trung tâm Khởi nghiệp Sáng tạo đồng bằng sông Cửu Long (của VCCI), Tập đoàn Trung tâm Đổi mới ICT của Tập đoàn Brainworks Nhật Bản....Ngoài ra, nhiều địa phương trong vùng cũng đang chuẩn bị cho ra đời các vườn ươm, trung tâm hỗ trợ KNĐMST như Bến Tre, Trà Vinh, Vĩnh Long, Đồng Tháp, An Giang ... cùng với hàng chục trường đại học, cao đẳng và dạy nghề, đã góp phần tạo nên hệ sinh thái KNĐBSCL phong phú, đa dạng .

(2) **Các tổ chức đầu tư khởi nghiệp:** Cũng như các địa phương trong nước, các startups ĐBSCL hiện nay không chỉ mong đợi vào quỹ đầu tư mạo hiểm, các nhà đầu tư thiên thần mà còn có thể kêu gọi vốn từ các tập đoàn lớn như Quỹ đầu tư của FPT (FPT Ventures), Quỹ đầu tư của Viettel (Viettel Ventures), Quỹ sáng tạo CMC. Đây là những đơn vị thường dành một khoản đầu tư ưu tiên cho các startups đang ở giai đoạn ươm mầm. Ngoài ra, những doanh nhân khởi nghiệp đã thành công ở thế hệ trước cũng là nhà đầu tư đáng tin cậy cho các doanh nghiệp KNĐMST ở thế hệ sau.

(3) **Hoạt động đào tạo, bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng khởi nghiệp:** Theo số liệu thống kê năm 2017 của Bộ GD&ĐT, vùng ĐBSCL hiện có 17 trường đại học, 26 trường cao đẳng với quy mô đào tạo 149.744 sinh viên chính quy. Hàng năm, số lượng sinh viên ra trường đã qua đào tạo chuyên môn có lồng ghép các chương trình đào tạo kỹ năng cho khởi nghiệp như kỹ năng mềm, kỹ năng thành công ...luôn giữ vai trò quan trọng thúc đẩy phong trào khởi nghiệp của vùng. Đặc biệt, các sở ngành, cơ quan chức năng, đơn vị liên quan cũng thường xuyên tổ chức các khóa “Giảng viên nguồn về khởi sự kinh doanh” nhằm bổ sung nguồn giảng viên khởi sự kinh doanh, hỗ trợ và tư vấn kịp thời cho các thí sinh tham gia cuộc thi “Ý tưởng khởi nghiệp” tại địa phương.

(4) **Tổ chức các cuộc thi khởi nghiệp:** Nhằm giúp các địa phương lựa chọn, tìm ra các ý tưởng kinh doanh khởi nghiệp sáng tạo, Phòng Thương mại và Công nghiệp (VCCI) Chi nhánh

Cần Thơ đã phối hợp với các địa phương, viện, trường trong khu vực tổ chức các cuộc thi khởi nghiệp mang tầm khu vực. Đến nay ĐBSCL đã có 3 cuộc thi như:

- *Cuộc thi khởi nghiệp ĐBSCL 2016 “ươm mầm khởi nghiệp”*: với 51 đề án tham gia, 10 đề án được bảo vệ trước Ban giám khảo. Ban tổ chức đã chọn và trao giải thưởng cho hai ý tưởng đạt giải 3 là: “Sản xuất và tiêu thụ sản phẩm mứt thanh long ruột đỏ sấy dẻo” của Đại học Tiền Giang và ý tưởng “trồng và kinh doanh nấm rơm trên cơ chất hỗn hợp” của trường Cao đẳng Cộng đồng Vĩnh Long. Ban tổ chức cũng trao 4 giải khuyến khích cho các ý tưởng: “Kinh doanh dịch vụ sinh viên Tri thức trẻ” Đại học Tiền Giang, “Sản xuất và phân phối phân hữu cơ vi sinh từ phân bò”; “sản xuất, phân phối sản phẩm trà hạt sen hòa tan” của Đại học Đồng Tháp và “Ứng dụng chế phẩm sinh học vào công nghệ sản xuất: sử dụng enzym để phân hủy tinh bột và dextran trong nước mía nhằm để tăng thu hồi đường và nâng cao chất lượng sản phẩm đường tinh luyện” của đơn vị Nhà máy đường Phụng Hiệp.

- *Cuộc thi Khởi nghiệp ĐBSCL 2017*: có tổng cộng 100 hồ sơ (44 cá nhân và 56 nhóm) với hơn 250 thí sinh tham gia. Hội đồng giám khảo đã chọn được 01 giải nhất, 01 giải nhì, 02 giải ba. Đặc biệt trong chương trình, còn tổ chức trưng bày các sản phẩm khởi nghiệp của các thí sinh để tạo cơ hội giao lưu, giới thiệu sản phẩm, kết nối giữa các thí sinh của cuộc thi và nhà đầu tư tiềm năng.

- *Cuộc thi “Start-up Student Ideas”* do Trung ương Hội Sinh viên Việt Nam đã tổ chức nhằm tìm kiếm và tôn vinh những ý tưởng sáng tạo khởi nghiệp của sinh viên Việt Nam. Từ 569 ý tưởng gửi về, Ban giám khảo đã được lựa chọn được 15 ý tưởng vào chung kết, trong đó có 01 trường hợp ở ĐBSCL đoạt giải nhì với ý tưởng “Bùn Vi sinh” của tác giả Phan Hồng Mực và Nguyễn Hữu Huy Hào. Đây là 01 trong 3 ý tưởng được Dự án SIMVA (SMEs Incubation Mekong - Vietnam - Asian) tuyển chọn tại khu vực ĐBSCL và gửi dự thi chung kết từ năm 2016.

Tác giả các ý tưởng tốt, đạt giải sẽ được hỗ trợ huấn luyện về kỹ năng hoàn thiện ý tưởng. Sắp tới VCCI Cần Thơ sẽ tổ chức Cuộc thi khởi nghiệp ĐBSCL năm 2018 và xây dựng Trung tâm ươm tạo và văn phòng làm việc phục vụ cho khởi nghiệp cũng như thành lập mạng lưới khởi nghiệp vùng ĐBSCL nhằm mục tiêu liên kết, phát huy thế mạnh của từng địa phương, tạo sức mạnh tổng thể để phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp, góp phần phát triển kinh tế xã hội.

2.2 Những hạn chế tồn tại và nguyên nhân

2.2.1 Những hạn chế, tồn tại

Một là, Theo đánh giá của nhiều chuyên gia thì khởi nghiệp ở ĐBSCL chưa thật sự khởi sắc và hiệu quả. Nếu dựa vào tỷ lệ doanh nghiệp thành lập mới của ĐBSCL so với cả nước trong những năm gần đây làm cơ sở đánh giá thì chưa thấy được hiệu quả của việc thúc đẩy khởi nghiệp ở ĐBSCL thời gian qua.

Hai là, hoạt động khởi nghiệp tại ĐBSCL còn mang tính khởi nghiệp lập nghiệp (Entrepreneur) chứ chưa thực sự KNDMST. Nhìn chung, khởi nghiệp ở ĐBSCL mới chỉ là sự bắt đầu lập nghiệp nên chủ yếu tập trung vào lĩnh vực môi giới, trung gian cung cấp dịch vụ, thủ công mỹ nghệ... các mô hình khởi nghiệp chưa có tính đổi mới, sáng tạo trong khởi nghiệp, hàm lượng khoa học công nghệ còn rất thấp.

Bốn là, các mô hình ươm tạo doanh nghiệp ở ĐBSCL cũng không có nhiều, phần lớn là mới được thành lập nên kết quả ban đầu cũng không đáng kể. Hệ thống pháp lý và các chương trình ươm tạo trong trường đại học vẫn chưa đầy đủ, nguồn tài trợ cho việc hình thành và duy trì hoạt động của doanh nghiệp công nghệ rất hạn chế. Các chuyên gia cho rằng, đây là hoạt động còn khá mới mẻ, nhất là về lĩnh vực ươm tạo doanh nghiệp nên việc vận hành, triển khai cần có thời gian để điều chỉnh, hoàn thiện.

Năm là, các startups là lực lượng trẻ, sinh viên mới ra trường còn rất ít. Tỷ lệ khởi nghiệp thành công và tiến tới thành lập doanh nghiệp mới chủ yếu là người lao động đã qua quá trình làm việc. Tuổi trẻ giàu tính đam mê nhưng lại thiếu kiến thức, kỹ năng cần thiết cho khởi nghiệp;

quảng bá sản phẩm, quản trị doanh nghiệp, quản trị tài chính,... kém nên thường không triển khai được ý tưởng hoặc ý tưởng “yếu mạng” khi thực hiện.

2.2.2 Nguyên nhân hạn chế tồn tại

Từ kết quả phân tích trên đây, có thể rút ra các nguyên nhân dẫn đến hạn chế, tồn tại trong phát triển khởi nghiệp, đặc biệt là KNĐMST của ĐBSCL thời gian qua như sau:

Trước hết, tuổi trẻ giàu tính đam mê nhưng lại thiếu kiến thức, kỹ năng cần thiết cho khởi nghiệp; các hoạt động quảng bá sản phẩm, quản trị doanh nghiệp, quản trị tài chính,... rất yếu kém nên thường ý tưởng “yếu mạng” khi thực hiện.

Hai là, tư duy tiểu nông, dựa vào tự nhiên là chính cộng với trình độ và tay nghề thấp, tâm lý muốn an nhàn, không dám mạo hiểm nên phần lớn các ý tưởng, dự án khởi nghiệp chỉ xoay quanh các hoạt động về nuôi trồng và chế biến các sản phẩm truyền thống, hàm lượng chất xám thấp, thiếu sáng tạo, chậm ứng dụng công nghệ vào sản xuất.

Ba là, môi trường pháp lý chưa rõ ràng, nhất quán giữa các địa phương, các ban ngành, tổ chức trong cùng một địa phương, làm cho nhiều người muốn khởi nghiệp nhưng chưa mạnh dạn sáng tạo, các nhà đầu tư cũng không an tâm rót vốn.

Bốn là, giữa các cơ quan hữu quan và địa phương chưa có một sự kết nối chặt chẽ, có hệ thống. Mỗi nơi làm một kiểu, hoạt động khá rời rạc, chưa có chiều sâu..., tạo ra sự khác biệt, tiềm ẩn rủi ro cho các startups.

Năm là, ĐBSCL đang thiếu hụt một đội ngũ doanh nhân, doanh nghiệp cả về số lượng lẫn chất lượng để dẫn dắt các startups về khoa học công nghệ, tìm kiếm thị trường, cũng như đầu tư phát triển nên nhiều startups chỉ hoạt động được một thời gian ngắn.

Sáu là, hoạt động của các Vườn ươm còn hạn chế, đặc biệt là trong việc hỗ trợ các doanh nghiệp đăng ký tham gia ươm tạo; thiếu chuyên gia giỏi hỗ trợ điều hành, thiết bị hỗ trợ hoạt động ươm tạo chưa đầy đủ.

3. ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN KNĐMST ĐBSCL

3.1 Định hướng phát triển KNĐMST ĐBSCL đến năm 2020, tầm nhìn 2030

KNĐMST ở ĐBSCL cần tập trung vào các định hướng như sau:

1) KNĐMST ĐBSCL dựa trên nền kinh tế số hoá, cụ thể là cuộc cách mạng công nghệ 4.0. thúc đẩy đổi mới sáng tạo và ứng dụng công nghệ thông tin vào phát triển lĩnh vực trọng tâm dựa trên lợi thế cạnh tranh, ứng dụng công nghệ và liên kết các Startup trong các chuỗi giá trị ngành nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao,

2) KNĐMST ĐBSCL dựa trên nguồn nhân lực trẻ được đào tạo đầy đủ, bài bản về kiến thức, kỹ năng cũng như thái độ đúng đắn về KNĐMST.

3) Ưu tiên phát triển các dịch vụ và hoạt động hỗ trợ KNĐMST ĐBSCL nhằm giúp nâng cao năng lực cạnh tranh, nhanh chóng vượt qua giai đoạn khởi sự, nhanh chóng đi vào giai đoạn phát triển và mở rộng.

4) Khởi nghiệp phải đảm bảo tính bền vững và tham gia vào chuỗi giá trị toàn cầu. Trong đó, đòi hỏi các doanh nghiệp đảm bảo tiêu chuẩn kinh doanh tốt, ứng dụng khoa học công nghệ hiện đại, phát triển chuỗi cung ứng xanh, thực hiện trách nhiệm xã hội và môi trường tự nhiên.

3.2 Đề xuất giải pháp phát triển KNĐMST

Để KNĐMST ĐBSCL đi vào chiều sâu, thực chất và phát triển cả về số lượng lẫn chất lượng, các địa phương trong vùng cần giải quyết tốt 6 nhóm vấn đề cốt lõi gồm:

(1) Về đào tạo nguồn nhân lực khởi nghiệp. Các cơ sở giáo dục, đào tạo và các địa phương cần xây dựng chương trình đào tạo về KNĐMST với mục tiêu là đào tạo nguồn nhân lực với tâm thế, kỹ năng, tri thức khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo. Đối tượng đào tạo chủ yếu là sinh viên có đam mê và định hướng rõ ràng, sẵn sàng “dấn thân” vào khởi nghiệp đổi mới công nghệ; các hộ kinh doanh; đoàn viên, hội viên, thanh niên nông thôn có sáng kiến đột phá phát triển thành đề tài, dự án khởi nghiệp... đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức các sở, ngành, đơn vị tư vấn, hỗ trợ hoạt

động KNĐMST; cập nhật kiến thức, kỹ năng quản trị doanh nghiệp, quản lý tài chính, quản lý lao động, tổ chức điều hành sản xuất...cho các sáng lập viên startups.

(2) **Về tư vấn, hỗ trợ về pháp luật kinh doanh.** Các địa phương cần giúp startups vượt qua được các khó khăn do thiếu các kiến thức cần thiết về luật kinh tế, chủ yếu tập trung vào các lĩnh vực như: pháp luật về kinh doanh, hợp đồng, lao động và bảo hiểm xã hội, pháp luật về thuế, kế toán, pháp luật về cạnh tranh, sở hữu trí tuệ, kinh doanh bất động sản, đầu tư...Ngoài ra, các cơ quan xúc tiến thương mại cần hỗ trợ hoạt động marketing cho startups, bao gồm cả quảng bá, giới thiệu, xúc tiến phân phối cho sản phẩm của startups. Với sự hỗ trợ này các startups sẽ khắc phục được khó khăn về tiếp cận thị trường, cạnh tranh, phân phối, lúng túng trong giải quyết thủ tục hành chính.

(3) **Về thúc đẩy, tạo cảm hứng khởi nghiệp sáng tạo.** Các địa phương cần đẩy mạnh các hoạt động truyền thông rộng rãi, qua đó tạo cảm hứng, thúc đẩy tinh thần sáng tạo khởi nghiệp, xây dựng nhận thức, văn hóa tích cực của xã hội đối với startup. Thường xuyên tổ chức các hội nghị, hội thảo, tuyên truyền, phổ biến về đề án, kế hoạch và các cơ chế, chính sách có liên quan đến hoạt động hỗ trợ KNĐMST của Trung ương và địa phương; tổ chức các cuộc thi ý tưởng KNĐMST cho nhóm, cá nhân đặc biệt là giới trẻ.

(4) **Về liên kết tạo lập môi trường khởi nghiệp thuận lợi.** Đẩy mạnh hoạt động phối hợp trong việc kết nối, hỗ trợ KNĐMST trên cơ sở phát huy vai trò của Câu lạc bộ khởi nghiệp, thúc đẩy thành lập các tổ chức kết nối, đại diện cho các khởi nghiệp. Các cơ quan hữu quan cần liên kết, phối hợp xây dựng và duy trì hoạt động chuyên mục KNĐMST trên trang thông tin KH&CN địa phương, giới thiệu và chia sẻ thông tin với Cổng thông tin KNĐMST quốc gia, nhằm cung cấp kịp thời thông tin KH&CN và kết nối hoạt động chuyển giao công nghệ cho cộng đồng khởi nghiệp trên địa bàn, phổ biến các gương điển hình KNĐMST thành công của các địa phương, trong nước và ngoài nước.

(5) **Về hỗ trợ vốn cho khởi nghiệp.** Các địa phương cần có nguồn vốn hỗ trợ trực tiếp cho các startup ở giai đoạn “ươm mầm” (seeds), ý tưởng hoặc giai đoạn đầu của quá trình phát triển sản phẩm. Đồng thời, cũng cần mạnh dạn đứng ra bảo lãnh các khoản tín dụng dành cho khởi nghiệp từ các quỹ, tổ chức tín dụng của Nhà nước hoặc các biện pháp bảo lãnh cho các startups vay tín dụng tại các ngân hàng, tổ chức tín dụng tư nhân; nguồn vốn cho vay đối với doanh nghiệp tham gia mô hình liên kết sản xuất theo chuỗi giá trị, ứng dụng công nghệ cao trong sản xuất nông nghiệp; mạng lưới nhà đầu tư thiên thần...

(6) **Về hỗ trợ cơ sở hạ tầng.** Các địa phương trong vùng cần quan tâm hỗ trợ về mặt bằng hoạt động cho các startup; thiết lập các khu làm việc chung, các công viên công nghệ, vườn ươm khoa học của địa phương, từ đó cung cấp không gian làm việc và trang thiết bị với giá cả hợp lý; có thể miễn giảm phí thuê cho các khởi nghiệp; xúc tiến kiến tạo và định hướng hệ sinh thái KNĐMST, phát triển vườn ươm tư nhân...

4. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh nền kinh tế hội nhập với nhiều thời cơ nhưng cũng không ít những rủi ro cạnh tranh tiềm ẩn, KNĐMST được coi là một cách thức hiệu quả để xử lý các vấn đề xã hội và đồng thời tạo ra các giá trị mới cho nền kinh tế. Việc thúc đẩy khởi nghiệp tại ĐBSCL là vấn đề mang tính cấp thiết, có tính quyết định đến tiềm năng phát triển kinh tế lâu dài của cả ĐBSCL cũng như của mỗi địa phương tỉnh thành trong khu vực. Tuy nhiên, bên cạnh một số thành quả khá khiêm tốn, KNĐMST ĐBSCL thời gian qua còn nhiều hạn chế, điển hình nhất là các ý tưởng, dự án khởi nghiệp còn thiếu chất xám, tính sáng tạo, ứng dụng công nghệ trong ý tưởng, đề án còn thấp, sản phẩm thiếu thực chất; phần lớn các ý tưởng, dự án chỉ là những giải pháp kinh doanh đơn thuần. Nguyên nhân dẫn đến hạn chế trên là các startups không có khả năng sử dụng đổi mới như một công cụ để đạt được lợi thế; thiếu kinh nghiệm hoặc các phương pháp, quy trình, công cụ quản lý đổi mới phù hợp; thiếu vốn, công nghệ, nguồn nhân lực hoặc ưu đãi để thực hiện đổi mới sáng

tạo; tư duy nông nghiệp đã dẫn đến phần lớn các ý tưởng, dự án thiếu hàm lượng chất xám, thiếu sáng tạo hay ứng dụng công nghệ trong quá trình nuôi trồng và sản xuất.

Như vậy, để việc thúc đẩy khởi nghiệp đem về hiệu quả thực chất, cần có sự hợp tác chặt chẽ giữa hai khối công - tư, giữa các cơ quan hữu quan của Nhà nước và doanh nghiệp. Các cơ quan hữu quan cần có cách làm cụ thể và bài bản như đơn giản hóa các thủ tục hành chính; công khai và phổ biến rộng rãi các chương trình hỗ trợ đối với khởi nghiệp thông thường; rút ngắn quy trình thủ tục hỗ trợ KNĐMST; thường xuyên tổ chức các hoạt động truyền thông nhằm thay đổi tư duy, nhận thức cho người lao động; tổ chức các chương trình đào tạo kiến thức cơ bản về kinh doanh, khởi nghiệp sinh kế, tư duy sáng tạo trong quá trình lao động, làm việc tại doanh nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Cẩm Trúc, “Đồng khởi khởi nghiệp và phát triển doanh nghiệp tỉnh Bến Tre”: Đạt được nhiều kết quả quan trọng bước đầu, <http://baodongkhoi.vn...html>
- [2] Nguyễn Thị Thương Linh, Để khởi nghiệp ở ĐBSCL thêm hiệu quả, Phó giám đốc VCCI Cần Thơ, <https://www.thesaigontimes.vn/275421/Dc-khoi-nghiep...-hieu-qua.html>
- [3] Phạm Minh Tuấn, Vĩnh Long hỗ trợ doanh nghiệp khởi nghiệp, <http://dantocmiennui.vn/chinh-sach/vinh-long-ho-tro-doanh-nghiep-khoi-nghiep/167046>
- [4] Úc Uyên, Đồng Tháp- Nhiều hoạt động thúc đẩy khởi nghiệp, <https://congthuong.vn/>
- [5] UBND thành phố Cần Thơ, Hỗ trợ Phát triển hoàn thiện hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo tại thành phố đến năm 2020, định hướng đến năm 2025, Kế hoạch 175/KH-UBND, ngày 12 tháng 12 năm 2017.
- [6] [www.google](http://www.google.com) search